

Medlem af Inatsisartut
Naaja H. Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit

Besvarelse af § 37 spørgsmål til Naalakkersuisut vedr. psykisk syge i Selvstyrets udlejningsboliger (187/2014)

Kære Naaja,

I medfør af § 37, stk. 1 i Inatsisartut Forretningsorden har du den 12. september 2014 fremsat spørgsmål til Naalakkersuisut vedrørende psykisk syge i Selvstyrets udlejningsboliger.

Indledningsvis takker jeg de stillede spørgsmål som giver mig mulighed for at belyse problemstillingen med nogle psykisk syge lejere i Selvstyrets udlejningsboliger. Der er tale om et meget komplekst problem som ikke kun berører den enkelte syge men også dennes naboer, genboer og bomiljøet.

Deling af boligmassen mellem Hjemmestyret og Nuup Kommunea

I foråret 2005 meddelte Nuup Kommunea at kommunen pr. 1. januar 2006 har opsagt administrationsaftalen med A/S Boligselskabet INI, hvorefter der reelt vil blive to boligadministrative enheder i Nuuk (Iserit og INI).

Kommunens opsigelse af aftalen medførte bl.a., at kommunen efterfølgende selv varetog administrationen af anvisningen af personaleboliger til eget personale, som så alene anviser personalebolig i boliger ejet af Nuup Kommunea.

Opsigelse af aftalen medførte endvidere, at anvisning af personaleboliger til ansatte med ret til anvist bolig ved Grønlands Hjemmestyre og Staten samt de underliggende institutioner og selskaber m.m., herefter sker fra boliger i Hjemmestyrets boligmasse.

Yderligere medførte opsigelsen, at kommunen nu havde 2 muligheder for at anvise boliger til handicappede (bevægelseshæmmede), ældre og gangbesværede, kørestolsbrugere samt familier med handicappede børn. Kommunen kunne anvise dem en bundlestilling i kommunens boligmasse eller i Selvstyrets boligmasse.

Psykisk syge lejere

Lejere med psykiske sindslidelser er i sig selv ikke et problem. I Selvstyrets boligmasse er der givet en række lejere der har en sindslidelse i mindre eller større grad, og som modtager den rette pleje, støtte og omsorg fra kommunen, således de kan få en hverdag til at fungere. Dette er prisværdigt og der er ingen tvivl, om at disse personer er meget velkomne som lejere hos Selvstyret.

Problemet opstår, hvor lejere med svære psykiske lidelser ikke modtager den fornødne eller rette pleje, støtte og omsorg fra kommunen. Disse personer er ofte overladt til dem selv og nærmiljøet.

15-09-2014
Sags nr. 2014-103826
Dok. nr. 1695837

Postboks 909
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 52 86
E-mail: in@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Den 26. juni 2014 oplyste A/S Boligselskabet INI, at der var 6 svært psykisk syge personer i Selvstyrets boliger i Nuuk som var til grov gene for sine naboer og omgivelser.

Departementet har ligeledes efter et møde med lejer skrevet til INI den 17. juni 2014, hvor bl.a. følgende fremgår:

"Jeg har haft besøg af XXX, der bor i Blok XXX.

Hun har en psykisk syg nabo, der har terroriseret området, så naboerne i opgangen, og deres børn har været truet, er bange for at være hjemme, springer ud af vinduerne i stedet for at gå ud gennem opgangens trapper, for at undgå den psykiske syge. Hun har været lige ved at boligbytte med en på XXX for at finde ud af, at også der var placeret psykisk syge, som skaber utryghed for omgivelserne.

XXX og hendes børn er blevet truet. Den psykiske syge er til tider hashpåvirket og særligt aggressiv, når midlerne slipper op og penge ikke rækker til hash.

XXX har nu fået at vide, at den psykisk syge bliver udsat i denne uge, og det er hun glad for, men hun ønsker at gøre opmærksom på det problem, at der er psykisk syge, som bliver placeret i boligområder.

I mellemtiden er der for hende forløbet 1 år, med megen frustration og decideret angst for at være i eget hjem, ikke kun for hende selv men også børnene. Der har altså været tale om et langstrakt forløb, hvor yderligere flere familier er terroriseret, og det går ikke."

INI har ved tidligere lejligheder gjort opmærksom på, at en del af de personer, som kommunen anviser boliger til i Selvstyrets boligmasse, slet ikke er egnet til at bo i almindelige boliger, og slet ikke er egnet til at bo for sig selv, men burde være anbragt i et bofællesskab eller institution under opsyn.

Manglende hjælp til psykisk syge er et stigende problem. Derfor har INI bedt Departementet for Boliger om at rejse problemstillingen over for Kommuneqarfik Sermersooq.

INI har oplevet, at kommunen vurderer, at de psykisk syge skal klare sig selv. Disse forhold, på trods af at de psykisk syge og i nogle tilfælde og gennem lang tid truer deres naboer og kan dermed være til fare for sig selv og deres omgivelser, ligesom de risikerer at påføre ejendommen skade (brand, hærværk mod installation).

I de tilfælde, hvor en psykisk syg opfører sig truende over for sine naboer, og er til fare for sig selv eller de udgør en trussel for tab af liv eller ødelæggelse af fast ejendom, og hvor kommunen ikke hjælper den psykisk syge, har INI har ikke anden mulighed end at sætte den psykiske syge ud af lejligheden.

Det er ikke nogen let sag at udsætte en lejer fra en bolig – det sker først efter gentagne klager fra flere naboer og velunderbygget dokumentation over for Kredsretten. Der går lang tid, hvor op til mange naboer lever i angst og hvor deres bolig ikke er den trygge ramme, som en bolig skal være.

FN's Handicapkonventionens artikel 5 forbyder diskrimination på grund af handicap. Dette forbud indebærer, at personer med handicap ikke må stilles ringere end andre, medmindre forskelsbehandlingen er sagligt begrundet, og dens virkning er forholdsmæssig. I henhold til konventionens artikler 5 og 2 gælder endvidere en pligt til at yde tilpasning i rimeligt omfang for handicap.

Denne forpligtelse indebærer, at det i nogle situationer kan være nødvendigt at tage særlige tiltag for at sikre, at personer med handicap får lige mulighed for deltagelse i samfundslivet. Endelig gælder i henhold til konventionens artikel 19 en pligt til at fremme

inklusion i samfundslivet, herunder til at sikre, at samfundets tilbud og faciliteter til den almene befolkning er tilgængelige for personer med handicap.

Faktisk har kommunen pligt til at yde de psykisk syge en hjælp. Dette fremgår af handicapforordningen og FNs handicapkonvention. A/S Boligselskabet INI har som boligadministrator hverken den fornødne ressource eller faglig viden til at hjælpe de psykisk syge. Derfor henvender INI sig til kommunen om anmodning om hjælp i sager hvor der er psykisk syge involverede – men kommunen gør ikke tilstrækkeligt.

Jeg finder det skuffende, at Kommuneqarfik Sermersooq ikke yder tilstrækkelig hjælp til nogle af de psykisk syge således at de bliver hjulpet i tide. Frem for at de psykisk syge får frataget deres bolig efter at have modtaget advarsel og ophævelse, bør kommunen tage initiativ til at give dem et sted at bo, hvor de ikke skaber gene og fare for deres omgivelser og hvor de kan få den støtte, som de har behov for.

Det fremgår af § 75 i Landstingsforordning nr. 2 af 12. maj 2005 om leje af boliger, at

”Udlejer kan straks hæve lejemålet, når lejerer udøver en adfærd, som er til alvorlig gene for ejendommen, udlejer, dennes ansatte, andre lejere i ejendommen eller andre, der lovligt færdes i ejendommen, herunder når:

- 1) Lejerer udøver eller truer med fysisk vold over for de pågældende personer.*
- 2) Lejerers adfærd kan være til fare for ejendommen eller de pågældende personer, herunder på grund af anvendelse af våben eller opbevaring af farlige materialer i det lejede.”*

Lejerne i Selvstyrets udlejningsboliger har krav på, at de og deres børn kan færdes trygt i og omkring deres hjem. Udlejer har pligt til at drage omsorg for, at udlejerens boliger er et trygt sted at være både for voksne og børn.

Anvisningsret til bundlejligheder

Kommuneqarfik Sermersooq har og har haft anvisningsretten til bundlejlighederne i Selvstyrets ejendomme. Disse boliger skal anvises til handicappede (bevægelseshæmmede), ældre og gangbesværede, kørestolsbrugere og ikke mindst familier med fysisk handicappede børn.

Det er en tillids sag når Selvstyret på denne måde afgiver retten til at anvise disse boliger til kommunen. Det er desto mere skuffende når kommunen vælger at anvise boligerne til andre end målgruppen.

Det tangerer til ansvarssvigt, når kommunen så vælger at anvise bundlejligheder til personer med svære psykiske lidelser og efterfølgende ikke yder dem den fornødne eller rette pleje, støtte og omsorg. Disse personer er ofte overladt til dem selv og nærmiljøet.

Desværre kan det medføre fatale situationer når de svært psykisk syge ikke modtager tilstrækkelig eller korrekt pleje, støtte og omsorg. I de sidste par år har vi desværre måtte opleve lejlighedsbrande, hvor svært psykisk syge har sat ild til deres bolig. Dette kunne have ført til tab af naboernes liv, men heldigvis har der kun været tale om materielle skader og ødelagte ting.

Skaderne har dog været omfattende, idet de psykisk syge har beboet bundlejligheder og ilden har spredt sig opad i bygningerne. Således har flere nabofamilier måtte bo vakant i flere måneder mens deres bolig bliver renoveret efter sod, røg og vandskade. Enkelte af lejerne har ikke haft indboforsikring så de har mistet stort set hele deres indbo, tøj mv.

Lad mig slå en ting helt fast. Dette er ikke de psykiske syges skyld. De er havnet i en situation hvor de handler desperat eller handler uden viden om konsekvens af deres

handling. Dette kunne måske være undgået såfremt de ansvarlige og rette instanser havde ydet dem den fornødne eller rette pleje, støtte og omsorg.

Når psykisk syge udsættes fra deres boliger, er der ofte oparbejdet en stor huslejerestance. Herudover vil der ofte også være materielle skader på det lejede. Følgende er fra en fraflytningsrapport hos en psykisk syg lejer:

"Ved besigtigelse af din bolig XXX, lejemål XXX, den 27.01.2014 blev der konstateret ituslået rude, flere ødelagte døre, flere ødelagte persiener, ødelagte/manglende skabslåger, beskadiget emhætte, huller i vægge, ødelagt køkkenbord i forbindelse med installering vaskemaskine, ødelagte lamper ved køkkenbord, tilstoppet aftræk fra baderum, hvilket har medført skadede lofter pga. fugtphobning."

Enhver kan sige sig selv, at der næppe er tale om normalt brug af et lejemål.

--oo0oo--

Det er i lyset af ovenstående beskrivelse af virkeligheden INI har anmodet Departementet for Boliger om at rejse problemstillingen over for Kommuneqarfik Sermersooq. Dette er gjort i Departementets brev af 21. juli 2014 til kommunen.

Hvad valgte kommunen at gøre på baggrund af Departementets brev? Valgte kommunen straks at iværksætte dialog med INI? Valgte kommunen straks at yde de svært psykisk syge den fornødne eller rette pleje, støtte og omsorg? Nej, Nej, Nej. Kommunen valgt at skyde ansvaret for boligforsyning af de svært psykisk syge på Selvstyret og INI. Men er det nu korrekt?

Under Inatsisartut forårssamling 2010 behandles et forslag om udlægning af handicapområdet til kommunerne. Inatsisartutforordning nr. 10 af 31. maj 2010 om ændring af landstingsforordning om hjælp til personer med vidtgående handicap (Udlægning af handicapforsorgen til kommunerne). Et enigt Familieudvalg, indstillede, at forslaget fremmes til vedtagelse.

Ændringsforslaget fastsætter herefter et regelsæt, som kommunerne skal følge ved deres administration af handicapområdet. Endvidere indføres der hjemmel til, at Naalakkersuisut kan fastsætte nærmere regler for en række forhold på handicapområdet. Det er hensigten, at Naalakkersuisut skal udnytte hjemlen til at udstede en ny bekendtgørelse om hjælp til personer med vidtgående handicap.

Jeg antager at kommunens eget boligselskab Iserit har en erfaring med håndtering af de psykisk syge i kommunens egne boliger. Jeg har derfor et stort ønske om at kommunen i samarbejde med Selvstyret, INI og Iserit vil se på hvordan disse sager kan håndteres fremadrettet, så hverken de psykisk syge eller deres naboer lider overlast eller bliver kastebolde.

Jeg vil nedenfor besvare dine 2 konkrete spørgsmål.

- 1. Mener Naalakkersuisut at beslutningen om at udelukke psykisk syge fra selvstyrets boligmasse er i tråd med menneskerettighederne?**

SVAR: Psykiske syge er ikke udelukket fra Selvstyrets boligmasse. Personer som overtræder § 75 i Landstingsforordning nr. 2 af 12. maj 2005 om leje af boliger, kan i værste fald blive udsat af deres bolig.

- 2. Hvilke overvejelser har Selvstyret lagt til grund for sin overraskende beslutning? Og planlægger Selvstyret i fremtiden at udelukke andre grupper borgere?**

SVAR: Selvstyret har ageret på baggrund af henvendelse og klager fra række borgere. Herudover har Selvstyret reageret på Kommuneqarfik Sermersooq's manglende overholdelse af aftalen om anvisning af bundlejligheder fra 2005.

Lad mig afslutningsvis understrege, at det er Selvstyret magtpåliggende at der findes passende botilbud til de psykisk syge. Jeg agter derfor at invitere Borgmester Asii Chemnitz Narup til et møde hvor vi kan afstemme forventninger og få vores respektive administrationer i gang med at se på området.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Siverth K. Heilmann